

Hur fördelas arbetstiden i akademin?

Hur fördelas arbetstiden i akademien?

Rapport 2026:16

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2026

Författare: Anna Törneke

Diarienummer: 51-00033-26

Innehåll

Sammanfattning	4
Inledning	6
Metod	6
Disposition.....	9
Arbetstidens fördelning 2023.....	10
Arbetstidens fördelning.....	10
Arbetstidens fördelning per anställningskategori och kön	11
Arbetstidens fördelning per forskningsämnesområde	13
Genomsnittlig arbetstid.....	14
Utveckling av arbetstidens fördelning 2015–2023.....	15
Hur mycket undervisning och vilka utför den?	17
Undervisning på grundnivå och avancerad nivå.....	17
Undervisning på forskarnivå.....	18
Antal studenter per årsverken inom undervisning	19
Hur mycket forskning och vilka utför den?	21
Forskning	21
Ansöka om forskningsmedel	22
Hur mycket administration och annan verksamhet?	26
Administration	26
Annan verksamhet	27
Avslutande diskussion.....	28
Hälften av arbetstiden ägnas åt forskning	28
Skillnader i fördelning av arbetstid mellan forskningsämnesområden	28
Kvinnor och män fördelar arbetstiden på liknande sätt	29
Arbetstiden som läggs på att söka forskningsfinansiering är stabil över tid.....	29
Administrativa arbetsuppgifter tar ungefär lika mycket tid som tidigare.....	30
Högskolans personal arbetar i genomsnitt mer än heltid.....	31

Sammanfattning

I den här rapporten har vi undersökt hur personal vid svenska universitet och högskolor fördelar sin arbetstid och hur det förändrats över tid. Rapporten belyser även vilka personalgrupper som utför lärosätenas olika uppgifter. Resultaten bygger på uppgifter från Statistiska centralbyråns (SCB) tidsanvändningsundersökning. Undersökningen riktas till personal vid svenska lärosäten och genomförs vartannat år. I enkäten ombeds de anställda bland annat uppskatta hur många timmar de arbetat en genomsnittlig vecka och ange hur de fördelat arbetstiden på olika arbetsuppgifter.

Här är en sammanfattning av de viktigaste resultaten:

- Anställda vid universitet och högskolor ägnade 47 procent av arbetstiden 2023 åt forskning. Drygt 24 procent av arbetstiden ägnades åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå och 3 procent åt undervisning på forskarnivå. De anställda ägnade 27 procent av sin arbetstid åt andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning, såsom till exempel administration och expert- och förtroendeuppdrag.
- Kvinnor och män som hör till samma anställningskategori lägger generellt lika stor del av arbetstiden på forskning, undervisning respektive andra arbetsuppgifter. Det finns ett fåtal statistiskt säkerställda skillnader. Flera av dessa rör att kvinnor lägger något mer tid på andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning. Bland professorerna är den enda statistiskt säkerställda skillnaden att kvinnor ägnar en något större del av sin arbetstid åt expert- och förtroendeuppdrag än män.
- Sett över tid har personalens fördelning av arbetstid mellan forskning, undervisning och andra arbetsuppgifter varit relativt stabil. Resultaten från de fem senaste tidsanvändningsundersökningarna (2015–2023) visar endast små variationer i hur personalen fördelar sin arbetstid.
- Den största delen av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå utförs av lektorerna, 38 procent. Professorer och meriteringsanställda står för 9 respektive 4 procent av undervisningen. Det innebär att en majoritet av undervisningen utförs av personal med vetenskaplig kompetens. Även adjunkterna står för en relativt stor del av undervisningen, 29 procent.
- Hur stor del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå som utförs av olika anställningskategorier varierar mellan olika forskningsämnesområden. Inom humaniora och konst samt samhällsvetenskap står lektorerna för ungefär hälften av

undervisningen medan lektorerna inom de flesta andra forskningsämnesområden utför omkring en tredjedel av undervisningen. Doktoranders bidrag till undervisningen på grundnivå och avancerad nivå är särskilt betydande inom naturvetenskap och teknik.

- I utbildningen på forskarnivå utför professorer och lektorer mer än hälften av undervisningen. Även anställda inom kategorin annan forskande och undervisande personal står för en betydande del av undervisningen.
- Doktorander utför ungefär en tredjedel av den forskning som bedrivs vid universitet och högskolor. De utgör en stor grupp och ägnar drygt två tredjedelar av sin arbetstid åt forskning. Lektorer, annan forskande och undervisande personal, meriteringsanställda och professorer – det vill säga personal med doktorsexamen – står för drygt hälften av all forskning vid universitet och högskolor.
- Nästan 2 000 årsverken ägnades åt att ansöka om forskningsmedel under 2023, vilket motsvarar 4 procent av den totala arbetstiden. Trots att lärosätenas intäkter av forskningsbidrag har ökat över tid visar tidsanvändningsundersökningen att den totala arbetsinsatsen och andelen av arbetstiden som läggs på att söka forskningsfinansiering har legat på samma nivå de senaste åren. Professorer, meriteringsanställda och annan forskande och undervisande personal är de personalgrupper som ägnar mest tid åt att söka medel, mellan 8 och 9 procent av sin arbetstid.
- Utöver undervisning och forskning ägnar sig personalen åt administrativa arbetsuppgifter i olika former. Förutom den administrativa och tekniska personalen är det personalgrupper med omfattande undervisningsansvar, såsom professorer, lektorer och adjunkter, som ägnar mest tid åt administration. Resultaten från undersökningen tyder på att den andel av arbetstiden som den forskande och undervisande personalen ägnar åt administration har varit relativt stabil under de senaste åren.
- Många av de anställda i högskolan arbetar mer än heltid. Bland de heltidsarbetande var genomsnittsarbetstiden 43 timmar i veckan under 2023. Flest timmar arbetar professorerna – 48 timmar. Det innebär att lärosätena får fler årsverken utförda än de betalar för.

Inledning

Universitet och högskolor är en av statens största verksamheter sett till antalet anställda. Omkring 80 000 personer är anställda vid svenska universitet och högskolor, vilket motsvarar ungefär 66 000 heltidsekvivalenter. Verksamheten finansieras till stor del av offentliga medel. Sammantaget tillför staten varje år omkring 70 miljarder kronor till lärosätena, antingen direkt via anslag eller indirekt genom olika myndigheter.

Personalen utgör den enskilt viktigaste resursen i lärosätenas verksamhet, men också den största kostnadsposten. Hur personalens arbetstid används är därför en central fråga ur ett resursutnyttjandeperspektiv. Personalens tidsanvändning vid universitet och högskolor har tidigare undersökts i rapporter från Höskoleverket och Universitetskanslersämbetet (UKÄ).¹ Denna studie följer upp dessa analyser med nya uppgifter för 2023.

Syftet med denna studie är att kartlägga och analysera hur lärare, forskare och doktorander fördelar sin arbetstid. Studien belyser skillnader mellan olika anställningskategorier och forskningsämnesområden samt undersöker hur arbetstidens fördelning har förändrats över tid. Vidare undersöks vilka personalgrupper som utför lärosätenas olika uppgifter, och om det skiljer sig mellan olika forskningsämnesområden.

Metod

För att undersöka hur personalen använder sin arbetstid har vi använt uppgifter från Statistiska centralbyråns (SCB) tidsanvändningsundersökning som genomförs inom ramen för statistik om Forskning och utveckling i Sverige. Tidsanvändningsundersökningen är en urvalsundersökning riktad till anställda vid svenska universitet och högskolor och genomförs vartannat år. I undersökningen ombeds de anställda bland annat uppskatta hur många timmar de arbetat en genomsnittlig vecka och ange hur de fördelat arbetstiden på olika arbetsuppgifter.

SCB:s fokus för undersökningen är forskning och utveckling (FoU) och därför ingår endast personal vid lärosäten med intäkter till forskning och utbildning på forskarnivå. Alla tjänster som hör till den forskande och undervisande personalen vid de lärosätena ingår i rampopulationen. För administrativ och teknisk personal inkluderas de som har forskande eller

¹ Höskoleverket (2010). *Lärares och forskares arbetstid – en studie baserad på statistik* (2010:4 R) och UKÄ (2024). *Hur använder lärare, forskare och doktorander sin arbetstid – En studie baserad på årsverkesdata* (Effektivitetsanalys 2014:1).

undervisande arbetsuppgifter eller som till viss del arbetar med direkt stöd till FoU.

För 2023 års undersökning innebar det att 58 769 tjänster vid totalt 39 lärosäten ingick i rampopulationen. Urvalsstorleken bestod av 13 014 tjänster och svarsfrekvensen uppgick till 44 procent.

Tabell 1. Rampopulation 2023, dvs. antal tjänster vid universitet och högskolor som omfattas av undersökningen, samt andel kvinnor och män per anställningskategori.

	Totalt	Andel kvinnor	Andel män
Samtliga tjänster	58 769	50	50
Lektorer	11 734	49	51
Doktorander	11 022	52	48
Annan forskande och undervisande personal	8 398	46	54
Professorer	6 861	32	68
Adjunkter	6 368	62	38
Administrativ personal	5 174	73	27
Teknisk personal	4 823	48	52
Meriteringsanställningar	4 389	45	55

Alla urvalsundersökningar är förknippade med viss osäkerhet. Som mått på osäkerheten används konfidensintervall med konfidensgraden 95 procent i tidsanvändningsundersökningen. Intervallet som bildas av skattningen $\pm$ felmarginalen utgör ett 95-procentigt konfidensintervall. Detta innebär att om undersökningen upprepades många gånger skulle cirka 95 procent av intervallen innehålla det sanna värdet.

Om konfidensintervallen för olika grupper eller över tid inte överlappar varandra anses det finnas en statistiskt säkerställd skillnad. I rapporten kommenteras endast skillnader som bedöms vara statistiskt säkerställda. Felmarginalerna redovisas inte i rapporten utan finns publicerade på SCB:s webbplats, www.scb.se/uf0301.

Ett mätfel som kan förekomma i undersökningen är närhetsbias. Det innebär att uppgiftslämnaren endast tar hänsyn till omständigheter i närtid, trots att det som efterfrågas är ett helt kalenderår. Sådana fel kan inte upptäckas i granskningen av inkomna svar och bidrar därmed med osäkerhet i statistiken.²

I rapporten redovisas hur många årsverken som ägnas åt forskning, undervisning och övrig verksamhet. Årsverken är ett mått på personalens arbetsinsats och motsvarar det arbete en heltidsarbetande person utför under ett helt år. En person som arbetar heltid och lägger hälften av sin arbetstid på forskningsverksamhet motsvarar därmed 0,5 årsverken inom forskning. En individ kan aldrig utgöra mer än ett årsverke i statistiken. Det innebär att det arbete som sker utöver ordinarie arbetstid inte räknas

² SCB (2025). Kvalitetsdeklaration – Forskning och utveckling i Sverige 2023.

med och att antalet årsverken underskattas. Enligt en rapport från SCB underskattas den tid som läggs på forskning med 14 procent.³

Av de totala utgifterna för FoU under 2023 gick 84 procent till forskning och 16 procent till utvecklingsverksamhet.⁴ Vi använder därför termen forskning istället för FoU i rapporten.

Tidsanvändningsundersökningen genomförs vartannat år och i den här rapporten analyserar vi de senast publicerade uppgifterna, som avser 2023. I oktober 2026 publicerar SCB resultat från 2025 års undersökning.

Anställningskategorier inom högskolan

Den forskande och undervisande personalen består huvudsakligen av anställningskategorier som tidigare reglerades i högskolelagen (1992:1434) och högskoleförordningen (1993:100): professorer, lektorer, forskarassistenter, biträdande lektorer och adjunkter. Efter autonomireformen 2011 reglerades endast professorer och lektorer i högskolelagen. Anställningen biträdande lektor infördes på nytt i högskoleförordningen (SFS 2017:844) 2017.

I samband med autonomireformen upphörde regleringen av anställningen universitetsadjunkt. Det var en tjänst som inte krävde att man hade en doktorsexamen men innebar att man hade rätt till att ansöka om befordran till universitetslektor. Kategorin adjunkt används fortfarande av många lärosäten, men rätten till befordran till lektor avgörs numera av varje lärosäte.

Forskarassistenter, biträdande lektorer och postdoktorer utgör tillsammans kategorin meriteringsanställningar i statistiken.

Därutöver finns annan forskande och undervisande personal, där forskare, forskningsingenjörer och forskningsassistenter utgör en betydande del.

Högskolan har även personal som inte forskar eller undervisar, i vissa sammanhang kallad teknisk/administrativ personal. I den här kategorin ingår bland annat administratörer, bibliotekspersonal, ekonomer, kommunikatörer och forskningsingenjörer.

Hur den teknisk/administrativa personalen kategoriseras skiljer sig något åt mellan den officiella statistiken om högskolans personal som UKÄ publicerar och tidsanvändningsundersökningen. Administrativ personal, bibliotekspersonal och teknisk personal som har forskande eller undervisande arbetsuppgifter räknas i personalstatistiken till annan forskande och undervisande personal, medan de i tidsanvändningsundersökningen räknas till administrativ och teknisk personal.

³ SCB (2023). *FoU bortom den officiella statistiken – Övertid och mikroföretag*.

⁴ SCB (2024). *Forskning och utveckling vid universitet och högskolor 2023*.

Disposition

Resultaten redovisas i fyra kapitel. Det första kapitlet behandlar hur personalen fördelade sin arbetstid under 2023 och hur denna fördelning har förändrats över tid.

Det andra kapitlet analyserar hur stor del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå som olika personalgrupper utför. Dessutom relaterar vi antalet helårsstudenter till antalet årsverken inom undervisning.

Det tredje kapitlet fokuserar på forskning. Vi beskriver både vilka personalgrupper som utför forskning och hur mycket arbetstid som läggs på att ansöka om forskningsmedel.

I det fjärde kapitlet beskriver vi vilka personalgrupper som utför administration och andra uppgifter som inte direkt kopplas till undervisning eller forskning.

Rapporten avslutas med en diskussion av de viktigaste slutsatserna.

Arbetstidens fördelning 2023

Universitetens och högskolornas huvudsakliga uppgifter är att bedriva forskning och utbildning. De ska även samverka med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid lärosätena kommer samhället till nytta. Andra uppgifter som också nämns i högskolelagen (1992:1434) är att främja och bredda rekryteringen till högskolan samt främja ett livslångt lärande. De statliga lärosätena är även förvaltningsmyndigheter och är därmed skyldiga att utföra administrativa uppgifter till följd av generella regelverk.

I det här kapitlet använder vi resultat från tidsanvändningsundersökningen för att belysa hur personalen fördelar sin arbetstid och hur denna fördelning har förändrats över tid.

Arbetstidens fördelning

Resultaten från tidsanvändningsundersökningen visar att den enskilt största verksamheten vid svenska lärosäten är forskning. De som omfattas av undersökningen uppger att de sammantaget ägnade 47 procent av arbetstiden åt forskning. Då ingår även den tid som läggs på ansökningar av externa medel för forskning och direkt stöd till forskning. Drygt 24 procent av arbetstiden ägnades åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Undervisning på forskarnivå utgör 3 procent av den sammanlagda arbetstiden.

Tabell 2. Arbetstidens fördelning för anställda vid universitet och högskolor 2023.

Arbetsuppgift		Andel av arbetstiden (%)
Forskning	Forskning	38
	Ansöka om medel för forskning	4
	Direkt stöd till forskning	5
Undervisning	Undervisning på grundnivå och avancerad nivå	24
	Undervisning på forskarnivå	3
Övrigt	Delta i utbildning/kurser inom den egna forskarutbildningen	4
	Administration vid sidan av egen forskning/undervisning	12
	Expert- och förtroendeuppdrag	4
	Annan verksamhet	7

Sammantaget ägnade de anställda 27 procent av sin arbetstid åt annat än undervisning och forskning, såsom till exempel administration och expert- och förtroendeuppdrag. SCB:s undersökning omfattar inte all

personal med andra än forskande och undervisande uppgifter utan endast de som till viss del arbetar med forskning eller direkt stöd till forskning.⁵ Det innebär att den tid som ägnas åt annat än utbildning och forskning totalt vid lärosätena är underskattad i rapporten.

Arbetstidens fördelning per anställningskategori och kön

Professorer, lektorer och adjunkter lade drygt 75 procent av sin arbetstid på antingen undervisning eller forskning. Fördelningen mellan de olika verksamheterna skiljer sig dock åt. För professorer ligger tyngdpunkten på forskning, medan lektorer och särskilt adjunkter lägger den mesta delen av tiden på undervisning på grundnivå och avancerad nivå.

Den anställningskategori som ägnar störst del av sin arbetstid åt forskning är meriteringsanställda. Under 2023 lade de ungefär tre fjärdedelar av sin arbetstid på forskning. Bland de meriteringsanställda är det postdoktorerna som lägger mest tid på forskning, 82 procent. Det kan jämföras med 58 procent bland de som är anställda som biträdande lektorer eller forskarassistenter. Att det varierar så kan till viss del förklaras av olika syften för de olika meriteringsanställningarna. I en postdoktoranställning ska arbetsuppgifterna huvudsakligen bestå av forskning medan ett biträdande lektorat syftar till att ge lärare möjlighet att meritera sig såväl vetenskapligt som pedagogiskt.

Även doktorander och annan forskande och undervisande personal ägnar betydande del av sin arbetstid åt forskning – 69 respektive 63 procent under 2023. För doktoranderna ingår avhandlingsarbetet i denna andel.

Den administrativa och tekniska personalen ägnar den största delen av arbetstiden åt andra uppgifter än forskning och undervisning. Enligt undersökningen lade de 54 procent av arbetstiden på andra uppgifter. Eftersom undersökningens fokus är forskning och inte all administrativ och teknisk personal ingår så är sannolikt andelen tid som läggs på andra uppgifter betydligt lägre i den här rapporten än om all administrativ och teknisk personal hade ingått.

⁵ Ungefär 30 procent av den administrativa personalen och knappt 70 procent av den tekniska personalen ingår i rampopulationen.

Tabell 3. Antal årsverken och arbetstidens fördelning per anställningskategori i procent 2023.

	Antal årsverken	Andel av arbetstiden (%)			
		Forskning	Undervisning på grundnivå och avancerad nivå	Undervisning på forskarnivå	Övrigt
Totalt	46 531	47	24	3	27
Professorer	4 913	47	21	8	25
Meriteringsanställda	3 734	76	12	3	10
varav postdoktorer	2 757	82	7	2	9
varav biträdande lektorer och forskarassistenter	977	58	24	5	13
Lektorer	9 685	32	44	3	21
Adjunkter	4 824	8	67	1	24
Annan forskande och undervisande personal	4 796	63	16	3	18
Doktorander	9 855	69	11	0	20
Administrativ och teknisk personal	8 723	38	6	2	54

Hur kvinnor och män fördelar arbetstiden

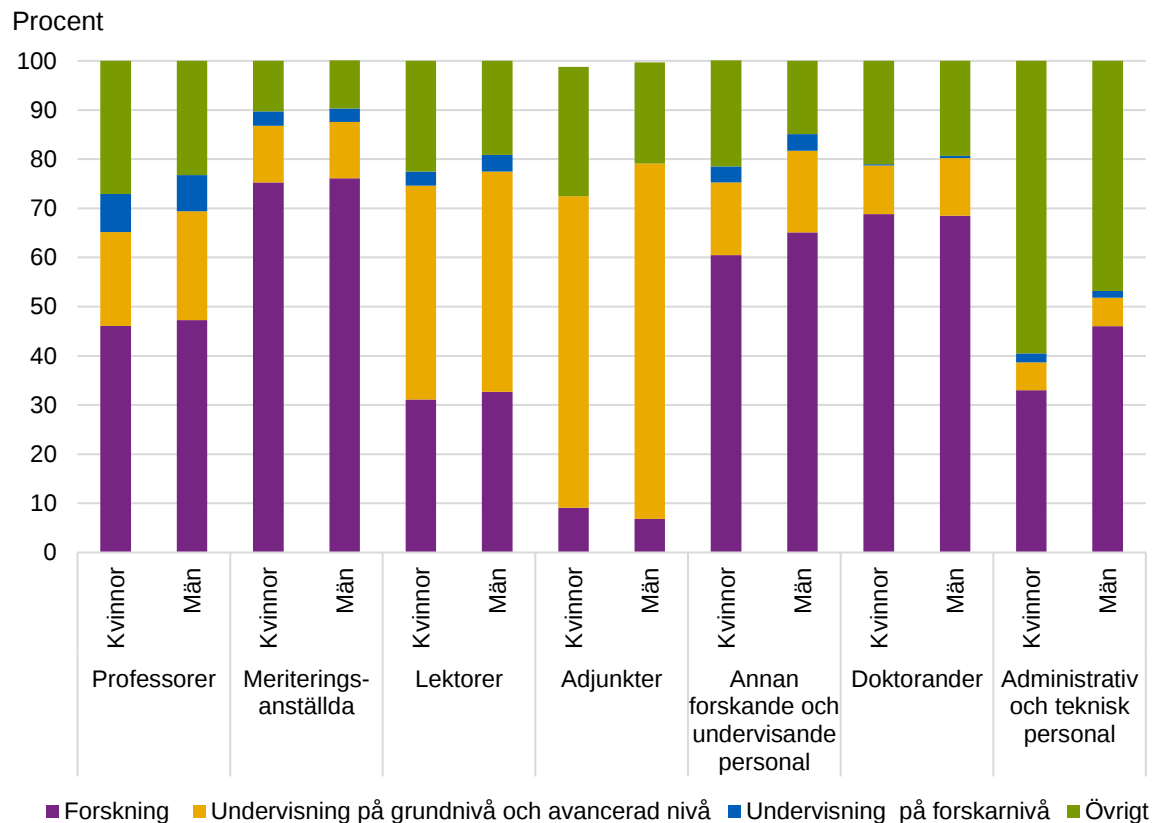
Sammantaget ägnar män en något större andel av arbetstiden åt forskning än kvinnor. Män lade 50 procent av sin arbetstid på forskning, jämfört med 44 procent bland kvinnor. Kvinnor lade i stället mer tid på andra arbetsuppgifter än undervisning och forskning– 30 procent av arbetstiden för kvinnor och 23 procent av arbetstiden för män.

Den sammanlagda bilden hänger ihop med hur könsfördelningen ser ut i högskolan som helhet. Könsfördelningen bland personalen vid universitet och högskolor är relativt jämn i de flesta anställningskategorierna. Undantagen är professorer och den administrativa och tekniska personalen – två av de anställningskategorier som ägnar relativt stor respektive liten del av arbetstiden åt forskning. Bland professorerna var andelen kvinnor 33 procent och andelen män 67 procent. Kvinnorna utgjorde samtidigt 61 procent av den administrativa och tekniska personalen, medan männen utgjorde 39 procent.⁶

Kvinnor och män som hör till samma anställningskategori lägger generellt lika stor del av arbetstiden på de olika arbetsuppgifterna. Endast ett fåtal statistiskt säkerställda skillnader finns, och flera av dem handlar om att kvinnor lägger något mer tid på andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning. Bland lektorer, annan forskande och undervisande personal samt administrativ och teknisk personal ägnar kvinnor en något större del av arbetstiden åt andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning, jämfört med män. Bland adjunkter och doktorander undervisar män något mer på grundnivå och avancerad nivå än vad kvinnor gör. Män inom den administrativa och tekniska personalen lägger en större del av arbetstiden på forskning än kvinnor i samma anställningskategori.

⁶ Enligt den klassificering som görs i tidsanvändningsundersökningen.

Figur 1. Arbetstidens fördelning för kvinnor och män i procent 2023.

Arbetstidens fördelning per forskningsämnesområde

Det finns vissa variationer mellan olika forskningsämnesområden i hur personalen fördelar sin arbetstid. Skillnaderna kan till stor del förklaras av ekonomiska och personella resurser och i vilken utsträckning området omfattar utbildning respektive forskning.

Inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst undervisar personalen mer på grundnivå och avancerad nivå och forskar mindre än inom de andra forskningsämnesområdena. Personal inom naturvetenskap lägger något mindre tid på övrig verksamhet, såsom till exempel administration, än personal inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, samhällsvetenskap samt humaniora och konst.

Tabell 4. Antal årsverken och arbetstidens fördelning per forskningsämnesområde i procent 2023.

	Antal årsverken	Forskning	Andel av arbetstiden (%)		
			Undervisning på grundnivå och avancerad nivå	Undervisning på forskarnivå	Övrigt
Totalt	46 531	47	24	3	27
Naturvetenskap	9 809	56	22	3	20
Teknik	5 818	52	25	3	20
Medicin och hälsovetenskap	9 565	55	21	3	21
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	1 297	51	18	3	27
Samhällsvetenskap	9 802	40	36	2	22
Humaniora och konst	3 893	36	38	2	24
Ej ämnesfördelat	6 348	32	6	1	60

Genomsnittlig arbetstid

I undersökningen ombeds personalen ange hur många timmar de arbetade under en genomsnittlig arbetsvecka under 2023. Bland de heltidsarbetande var den genomsnittliga arbetstiden 43 timmar i veckan, vilket överstiger ordinarie arbetstid.

Flest timmar arbetar professorerna. Under 2023 arbetade de i genomsnitt 48 timmar i veckan. Även biträdande lektorer, forskarassistenter och lektorer arbetar mer än övriga anställningskategorier. De arbetade i genomsnitt omkring 45 timmar. Det innebär att de vetenskapligt mest meriterade anställda arbetar mest.

Sammantaget arbetade män något mer än kvinnor under 2023. Det finns dock inga statistiskt säkerställda skillnader mellan kvinnor och män inom samma anställningskategori. Skillnaden mellan kvinnor och mäns arbetstid på totalen beror på att fler kvinnor hör till den administrativa och tekniska personalen – den kategori som arbetade minst antal timmar. De heltidsarbetande inom den administrativa och tekniska personalen arbetade dock i genomsnitt nästan 41 timmar i veckan.

Tabell 5. Genomsnittlig arbetstid för heltidsarbetande per anställningskategori och kön 2023.

	Antal timmar per vecka		
	Kvinnor	Män	Totalt
Totalt	43	44	43
Professorer	48	48	48
Meriteringsanställda	43	44	43
varav postdoktorer	42	43	43
varav biträdande lektorer och forskarassistenter	47	46	46
Lektorer	45	45	45
Adjunkter	43	42	43
Annan forskande och undervisande personal	42	43	43
Doktorander	42	44	43
Administrativ och teknisk personal	40	42	41

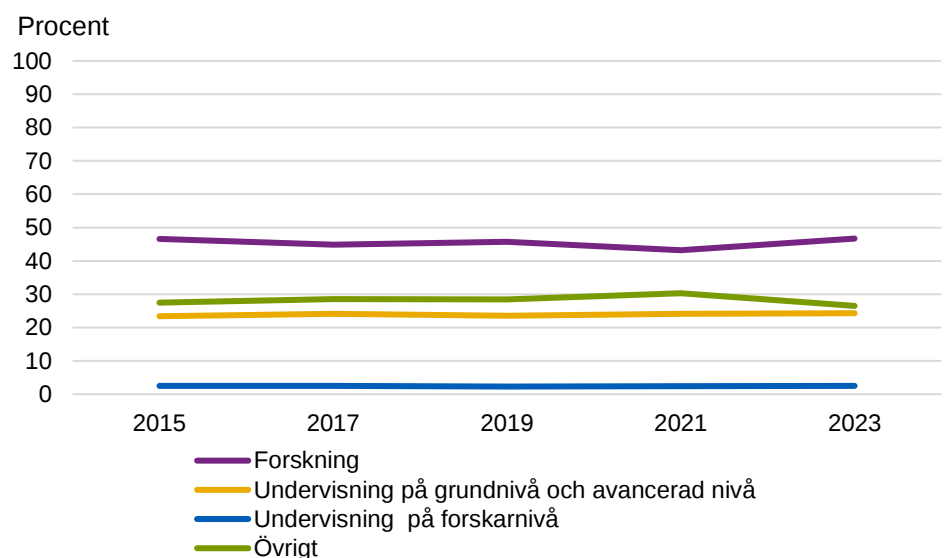
Utveckling av arbetstidens fördelning 2015–2023

Sett över tid har personalens fördelning av arbetstid mellan forskning, undervisning och övrig verksamhet varit relativt stabil.

Tidsanvändningsundersökningen genomförs vartannat år och resultaten från de fem senaste undersökningarna visar endast små variationer i arbetstidsfördelningen.

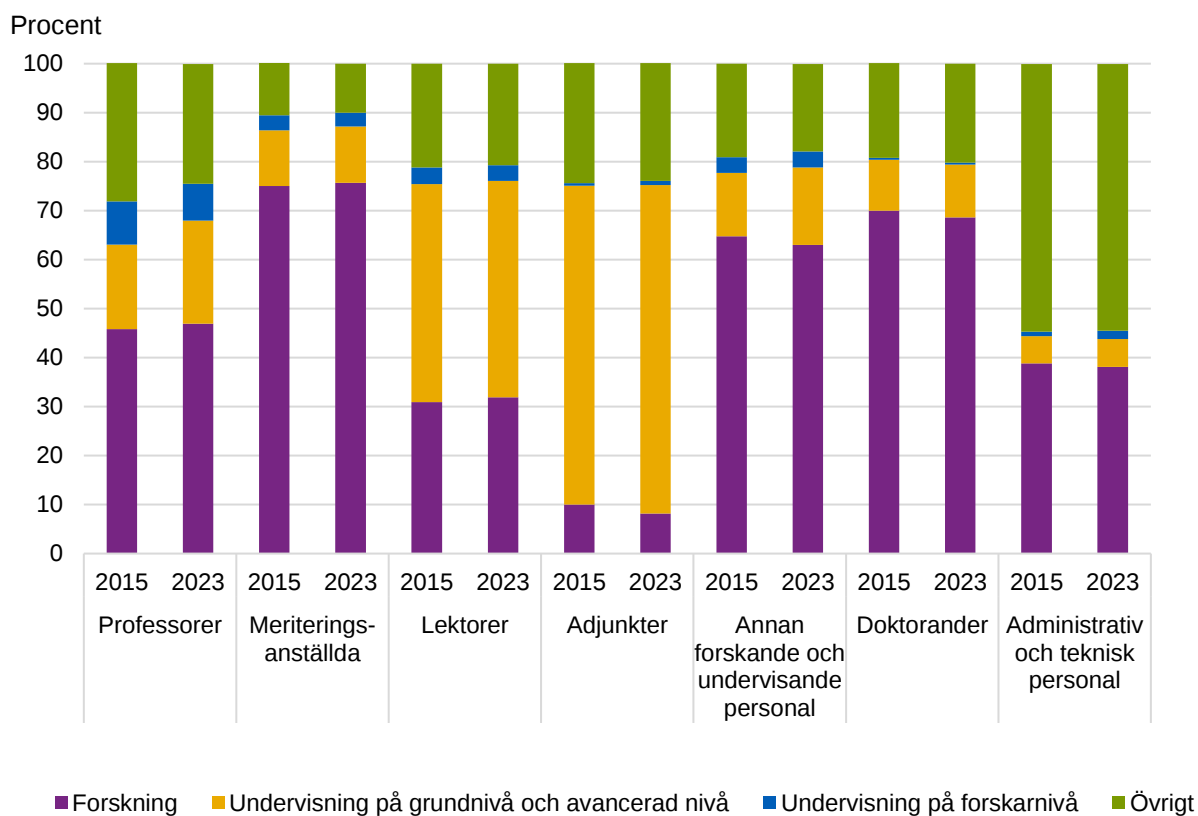
År 2021 skedde dock en viss förändring i mönstret. Andelen arbetstid som ägnades åt forskning minskade något, till totalt 43 procent. Samtidigt ökade tiden för arbetsuppgifter som varken omfattar forskning eller undervisning, såsom administrativa uppgifter, till 30 procent. Förändringarna 2021 bör ses i ljuset av pandemin, som innebar stora omställningar i högskolornas verksamhet.

Figur 2. Arbetstidens fördelning för anställda vid universitet och högskolor 2015–2023, procent.

Olika personalgrupper fördelade i stort sett sin arbetstid på samma sätt 2023 som 2015. Professorer är den enda anställningskategori med statistiskt säkerställda skillnader i arbetstidens fördelning. År 2023 ägnade professorerna en något större andel av sin arbetstid åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå jämfört med 2015. De lade istället något mindre tid på att ansöka om forskningsmedel, undervisa på forskarnivå samt på olika expert- och förtroendeuppdrag.

Figur 3. Arbetstidens fördelning för anställda vid universitet och högskolor 2015 och 2023 i procent.

Hur mycket undervisning och vilka utför den?

I detta kapitel används resultaten från tidsanvändningsundersökningen för att analysera hur stor del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå respektive forskarnivå som utförs av olika personalgrupper. Kapitlet belyser även relationen mellan antalet helårsstudenter och antalet årsverken inom undervisning.

Undervisning på grundnivå och avancerad nivå

De anställda som omfattas av undersökningen uppger att de ägnade i genomsnitt 24 procent av sin arbetstid åt undervisning på grundnivå och avancerad nivå 2023. I tiden som ägnas åt undervisning ingår även planering, förberedelser och direkt stöd till undervisning.

Utbildningens kvalitet bedöms ibland utifrån vilka som undervisar på utbildningen. Lärarnas vetenskapliga/konstnärliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens har betydelse för studenternas förutsättningar att nå utbildningens mål. Forskarutbildade lärare spelar en särskilt viktig roll eftersom de bidrar till att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och har en tydlig forskningsanknytning.

Totalt avsattes knappt 11 300 årsverken för undervisning på grundnivå och avancerad nivå under 2023. Den största delen av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå utförs av lektorerna. De utförde 38 procent av undervisningen 2023. Professorer stod för 9 procent av undervisningen och meriteringsanställda utförde ytterligare 4 procent. Sammantaget innebär det att personal med vetenskaplig kompetens utförde drygt hälften av undervisningen 2023.

Även andra personalgrupper undervisar studenterna på grundnivå och avancerad nivå. Adjunkterna står för en relativt stor del av undervisningen. De utförde 29 procent av undervisningen 2023. Det är vanligt att doktorander ägnar sig åt undervisning på deltid under sin forskarutbildning. Totalt utförde doktoranderna 9 procent av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå.

Resterande del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå utfördes av annan forskande och undervisande personal samt administrativ och teknisk personal.

Tabell 6. Antal årsverken och andel årsverken inom undervisning på grundnivå och avancerad nivå 2023.

	Antal årsverken inom undervisning	Andel av årsverken inom undervisning på grundnivå och avancerad nivå							Totalt
		Professorer	Meriterings- anställda	Lektorer	Adjunkter	Annan forskande och undervisande personal	Doktor- ander	Administrativ och teknisk personal	
Totalt	11 298	9	4	38	29	7	9	4	100
Naturvetenskap	2 125	12	6	33	19	11	16	3	100
Teknik	1 473	10	7	31	26	6	18	2	100
Medicin och hälsovetenskap	2 039	9	4	33	39	7	7	2	100
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	239	7	3	21	43	17	5	4	100
Samhällsvetenskap	3 533	8	3	47	31	4	7	0	100
Humaniora och konst	1 495	11	1	50	30	3	4	..	100

Hur stor del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå som utförs av olika anställningskategorier varierar mellan olika forskningsämnesområden. Inom humaniora och konst samt samhällsvetenskap står lektorerna för ungefär hälften av undervisningen, medan lektorerna inom de flesta övriga forskningsämnesområden utför omkring en tredjedel av undervisningen. Doktorander inom naturvetenskap och teknik står för en större del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå än doktorander inom övriga områden.

Till viss del speglar den här fördelningen hur personalens sammansättning ser ut inom de olika forskningsämnesområdena. Till exempel är lektorerna och adjunkterna särskilt många inom områdena samhällsvetenskap samt humaniora och konst. Inom naturvetenskap och teknik finns det relativt många doktorander och dessa står för en stor del av undervisningen på grundnivå och avancerad nivå.

Sett över tid har andelen undervisning som utförs av adjunkter minskat något. Det är inte möjligt att peka på en särskild grupp som i större utsträckning undervisar, då adjunkternas andel minskat. Mellan 2015 och 2023 har andelen undervisning som utförs av professorer, meriteringsanställda, lektorer och annan forskande och undervisande personal ökat något. Förklaringen till den ökningen är framför allt att antalet anställda i de anställningskategorierna har ökat, och ökat mer än adjunkterna. Det var endast professorerna som ägnade en större del av sin arbetstid åt undervisning 2023 jämfört med 2015.

Undervisning på forskarnivå

Forskarutbildningen är betydligt mindre än utbildningen på grundnivå och avancerad nivå. År 2023 fanns drygt 323 000 helårsstudenter i utbildning på grundnivå och avancerad nivå, medan antalet doktorander var knappt 17 800.

Totalt avsattes knappt 1 200 årsverken för undervisning på forskarnivå 2023. Till skillnad från utbildningen på grundnivå och avancerad nivå utför professorerna en stor del av undervisningen på forskarnivå. Professorerna stod för ungefär en tredjedel av undervisningen på forskarnivå, medan lektorerna utförde omkring en fjärdedel av undervisningen. Sammantaget utförde professorer och lektorer 58 procent av undervisningen på forskarnivå 2023. Även anställda inom kategorin annan forskande och undervisande personal stod för en betydande del av undervisningen i forskarutbildningen.

Tabell 7. Antal årsverken och andel av årsverken inom undervisning på forskarnivå 2023.

	Antal årsverken undervisning på forskarnivå	Andel av årsverken inom undervisning på forskarnivå							Totalt
		Professorer	Meriterings-anställda	Lektorer	Adjunkter	Annan forskande och undervisande personal	Doktor-ander	Admini-strativ och teknisk personal	
Totalt	1 164	32	9	26	4	14	3	13	100
Naturvetenskap	250	30	13	26	..	20	5	7	100
Teknik	177	29	14	36	..	14	..	5	100
Medicin och hälsovetenskap	301	38	12	18	3	18	4	7	100
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	39	21	..	18	..	38	0	21	100
Samhällsvetenskap	227	36	4	38	..	5	4	..	100
Humaniora och konst	80	49	..	38	..	4	..	0	100

Vilka som undervisar i utbildningen på forskarnivå skiljer sig något åt mellan olika forskningsämnesområden. Inom humaniora och konst utförs knappt hälften av undervisningen på forskarnivå av professorer, vilket är en högre andel än inom flera andra forskningsämnesområden. Anställda i gruppen annan forskande och undervisande personal utför en relativt stor del av undervisningen inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin. Detta hänger förmodligen samman med att andelen annan forskande och undervisande personal är särskilt stor inom ämnesområdet.

Antal studenter per årsverken inom undervisning

Totalt avsattes alltså knappt 11 300 årsverken för undervisning på grundnivå och avancerad nivå under 2023. Antalet helårsstudenter vid de lärosäten som omfattas av undersökningen var knappt 323 000.

Utifrån antalet helårsstudenter och antalet årsverken inom undervisning är det möjligt att beräkna en kvot. Kvoten kan användas som ett grovt mått för att illustrera hur många helårsstudenter som får dela på ett årsverke inom undervisning. Viktigt att komma ihåg är att kvoten mellan helårsstudenter och årsverken som ägnas åt undervisning inte säger något om hur mycket lärarledd undervisning studenterna får.

Genomsnittskvoten totalt sett var 29 helårsstudenter per årsverke inom undervisning. Många lärosäten har en kvot som ligger däromkring. Några lärosäten har en betydligt högre kvot, däribland Handelshögskolan i Stockholm, Stockholms universitet och Linnéuniversitetet. Det innebär att det går fler studenter per årsverke inom undervisning vid dessa lärosäten än genomsnittet. Vid några lärosäten är kvoten tydligt lägre än genomsnittet, det gäller bland annat Sveriges lantbruksuniversitet, Karolinska institutet och de konstnärliga högskolorna.

Svaren från tidsanvändningsundersökningen blir mer osäkra när de bryts ner per lärosäte. Men resultaten för 2023 liknar de för tidigare år. Ett mönster som finns är att lärosäten med hög andel helårsstudenter inom humaniora, samhällsvetenskap och juridik tenderar att ha något fler helårsstudenter per årsverke inom undervisning. Det gäller till exempel för Stockholms universitet, som har en hög andel studenter inom humaniora, samhällsvetenskap och juridik.

Tabell 8. Antal helårsstudenter (HST) och antal årsverken inom undervisning på grundnivå och avancerad nivå, samt kvoten mellan dessa för lärosäten och grupper av lärosäten 2023.

	Antal HST	Antal årsverken inom undervisning på grundnivå och avancerad nivå	Antal HST/årsverken inom undervisning
Totalt	322 772	11 298	29
Stockholms universitet	29 569	769	38
Lunds universitet	28 914	925	31
Uppsala universitet	28 033	1 050	27
Göteborgs universitet	27 802	944	29
Linköpings universitet	19 169	671	29
Umeå universitet	17 340	671	26
Linnéuniversitetet	15 466	448	35
Kungl. Tekniska högskolan	13 346	548	24
Malmö universitet	13 145	437	30
Chalmers tekniska högskola	10 330	436	24
Örebro universitet	9 594	288	33
Karlstads universitet	9 361	354	26
Mittuniversitetet	8 049	250	32
Stiftelsen högskolan i Jönköping	7 693	238	32
Mälardalens universitet	7 623	286	27
Luleå tekniska universitet	7 574	264	29
Södertörns högskola	7 499	241	31
Karolinska institutet	6 714	329	20
Sveriges lantbruksuniversitet	4 296	340	13
Handelshögskolan i Stockholm	1 949	39	50
Statliga konstnärliga högskolor och övriga enskilda utbildningsanordnare	5 021	214	23
Övriga högskolor totalt	44 285	1 556	28

Hur mycket forskning och vilka utför den?

I det här kapitlet beskriver vi hur många årsverken som ägnas åt forskning vid svenska lärosäten samt vilka personalgrupper som utför forskningen. Dessutom undersöker vi hur stor del av arbetstiden som läggs på att ansöka om forskningsmedel.

Forskning

Den forskning som personal vid svenska universitet och högskolor utförde under 2023 motsvarade 21 700 årsverken. Den anställningskategori som utförde störst del av forskningen, ungefär en tredjedel, var doktorander. De utgör en stor grupp och ägnar drygt två tredjedelar av sin arbetstid åt forskning.

Ungefär 15 procent av forskningen utfördes av den administrativa och tekniska personalen. Anställningskategorin omfattar ett stort antal anställda, däribland forskare, forskningsingenjörer och forskningsassistenter med forskande arbetsuppgifter. Det bidrar till att gruppen står för en relativt stor del av forskningen, trots att de i genomsnitt ägnar en mindre del av sin arbetstid åt forskning än flera andra anställningskategorier.

Resterande forskning utfördes främst av lektorer, annan forskande och undervisande personal, meriteringsanställda och professorer – det vill säga personal med vetenskaplig kompetens – som sammantaget stod för drygt hälften av all forskning vid universitet och högskolor 2023.

Tabell 9. Antal årsverken och andel av årsverken inom forskning 2023.

	Antal årsverken inom forskning	Andel av årsverken inom forskning							Totalt
		Professorer	Meriterings-anställda	Lektorer	Adjunkter	Annan forskande och undervisande personal	Doktor-ander	Administrativ och teknisk personal	
Totalt	21 730	11	13	14	2	14	31	15	100
Naturvetenskap	5 516	10	18	11	1	14	37	10	100
Teknik	3 030	11	15	14	1	9	44	5	100
Medicin och hälsovetenskap	5 211	11	17	9	2	22	29	11	100
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	665	8	17	8	2	23	26	17	100
Samhällsvetenskap	3 871	15	8	31	3	10	31	2	100
Humaniora och konst	1 381	17	6	26	4	13	31	3	100

Vilken personal som utför forskningen varierar mellan forskningsämnesområdena. Inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst utför personal med vetenskaplig kompetens en större del av de årsverken som ägnas åt forskning. Inom dessa områden utförde professorer, lektorer, meriteringsanställda samt annan forskande och undervisande personal knappt två tredjedelar av forskningen under 2023. Medan motsvarande andel inom naturvetenskap och teknik var 52 respektive 50 procent.

Inom teknik och naturvetenskap utför doktoranderna en relativt stor del av forskningen – 44 procent av årsverkerna som ägnades åt forskning inom teknik och 37 procent inom naturvetenskap.

Vilka anställningskategorier som utför forskningen inom de olika forskningsämnesområdena påverkas till stor del av personalsammansättningen. Inom teknik och naturvetenskap finns relativt många doktorander, där står doktoranderna för ungefär 30 procent av det totala antalet heltidsekvivalenter. Det kan jämföras med övriga forskningsämnesområden, där doktorander utgör omkring 20 procent av heltidsekvivalenterna. Den relativt stora andelen doktorander inom teknik och naturvetenskap återspeglas därför i hur stor del av forskningen som utförs av denna grupp. På motsvarande sätt utgör lektorer en stor del av personalresursen inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst och står där också för en stor andel av forskningen.

Ansöka om forskningsmedel

Forskningsbidrag utgör vid sidan av de direkta statsanslagen huvuddelen av lärosätenas forskningsfinansiering. Forskningsbidragen har också ökat över tid. Mellan 2015 och 2023 ökade lärosätenas intäkter av forskningsbidrag med 1,5 miljarder kronor i fasta priser och uppgick till 24,7 miljarder kronor 2023.

Forskningsbidragens betydelse varierar mellan olika forskningsämnesområden. Inom teknik samt medicin och hälsovetenskap utgör externa forskningsbidrag en central finansieringskälla, medan forskning inom humaniora och konst i mindre utsträckning finansieras av forskningsbidrag.

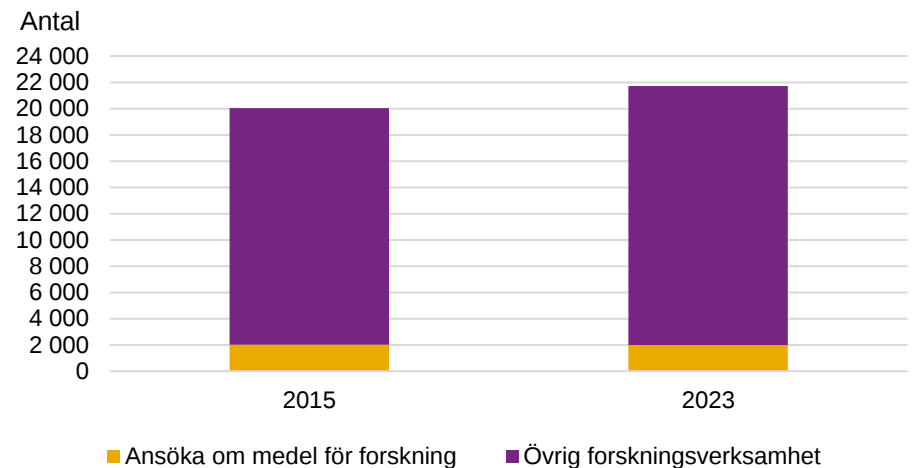
Forskningsbidrag är medel som vanligen söks i konkurrens mellan forskare och forskargrupper vid olika lärosäten, vilket innebär att forskare och annan personal måste avsätta arbetstid för att skriva forskningsansökningar.

Under 2023 ägnades nästan 2 000 årsverken åt att ansöka om forskningsmedel. Det motsvarar 4 procent av den totala arbetstiden och 9 procent av tiden som ägnas åt forskning. Direkt stöd till att ansöka om

forskningsmedel som ges av t.ex. personal inom ekonomi och HR eller jurister ingår inte i den tiden.

Sett över tid har den tid som läggs på att söka forskningsfinansiering varit relativt stabil. Antalet årsverken som ägnas åt att ansöka om medel för forskning låg på samma nivå 2015 och 2023.

Figur 4. Antal årsverken som ägnades åt forskningsverksamhet, inklusive ansöka om medel för forskning 2015 och 2023.

Personal inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap ägnar mer tid åt att ansöka om forskningsmedel än personal inom övriga områden. Under 2023 avsattes drygt 500 årsverken till att söka forskningsmedel bland personal inom medicin och hälsovetenskap och omkring 450 årsverken inom naturvetenskap. Det innebär att personal inom medicin och hälsovetenskap samt naturvetenskap stod för ungefär hälften av den tid som ägnas åt att söka forskningsmedel vid svenska lärosäten.

I förhållande till arbetstiden ägnar personal inom olika forskningsämnesområden i stort sett en liknande andel av arbetstiden åt att söka forskningsfinansiering. Samtidigt finns vissa systematiska skillnader mellan områdena. Personal inom lantbruksvetenskap och veterinärmedicin, medicin och hälsovetenskap samt teknik tenderar att lägga en något större andel av sin arbetstid på forskningsansökningar. Personal inom samhällsvetenskap samt humaniora och konst ägnar däremot en något mindre andel åt detta jämfört med personal från övriga forskningsämnesområden.

Tabell 10. Antal årsverken och andel av arbetstiden som ägnas åt att ansöka om forskningsmedel per forskningsämnesområde 2023.

	Ansöka om medel för forskning	
	Antal årsverken	Andel av total arbetstid
Totalt	1 988	4
Naturvetenskap	450	5
Teknik	306	5
Medicin och hälsovetenskap	518	5
Lantbruksvetenskap och veterinärmedicin	76	6
Samhällsvetenskap	371	4
Humaniora och konst	150	4
Ej ämnesfördelat	117	2

Det finns också skillnader mellan anställningskategorier. Biträdande lektorer och forskningsassistenter lägger mer tid på att söka forskningsmedel än andra anställningskategorier – i genomsnitt 13 procent av arbetstiden. Professorer ägnade drygt 8 procent av arbetstiden åt detta, vilket är mer än de flesta andra personalgrupper. Även kategorin annan forskande och undervisande personal lägger mer arbetstid åt att ansöka om medel för forskning än flera andra personalgrupper – knappt 8 procent.

Sammanfattningsvis visar resultaten från tidsanvändningsundersökningen att andelen arbetstid som ägnas åt att ansöka om forskningsmedel är högre inom vissa anställningskategorier än andra. De kategorier som lägger störst andel av arbetstiden på ansökningar återfinns ofta tidigt i forskarkarriären eller i grupper där osäkra anställningar är vanliga. Det stämmer väl överens med tidigare studier från UKÄ som har visat att där det finns en hög andel externfinansierad forskning finns också en högre andel visstidsanställningar enligt lagen om anställningsskydd (LAS) och övriga tidsbegränsade anställningar. Särskilt vanligt med visstidsanställningar är det i anställningskategorin annan forskande och undervisande personal.⁷

⁷ UKÄ (2024), *Tidsbegränsade anställningar i högskolan* (2024:6).

Tabell 11. Antal årsverken och andel av arbetstiden som ägnas åt att ansöka om forskningsmedel per anställningskategori 2023.

	Ansöka om medel för forskning	
	Antal årsverken	Andel av total arbetstid
Totalt	1 988	4
Professorer	406	8
Meriteringsanställda	325	9
varav postdoktorer	202	7
varav biträdande lektorer och forskarassistenter	123	13
Lektorer	544	6
Adjunkter	30	1
Annan forskande och undervisande personal	370	8
Doktorander	149	2
Administrativ och teknisk personal	164	2

Hur mycket administration och annan verksamhet?

Utöver undervisning och forskning ägnar sig personalen åt administrativa arbetsuppgifter i olika former. Lärare och forskare ska exempelvis ingå i olika beslutande organ på olika nivåer inom lärosätet. De ska även delta i såväl interna som externa utvärderingar. Andra arbetsuppgifter som inte utgör undervisning eller forskning, men som är nära knutna till sådan verksamhet, kan omfatta uppdrag som prefekt, studierektor eller olika expert- och förtroendeuppdrag.

I det här kapitlet beskriver vi, utifrån tidsanvändningsundersökningen, vilka personalgrupper som utför administration och andra uppgifter som inte är direkt kopplade till undervisning eller forskning.

Administration

I tidsanvändningsundersökningen får personalen ange hur stor del av arbetstiden som läggs på andra arbetsuppgifter än undervisning och forskning. De som omfattas av undersökningen ägnade totalt drygt 12 000 årsverken åt administration, vilket motsvarar 12 procent av arbetstiden.

Den personalgrupp som lägger mest tid på administration är den administrativa och tekniska personalen – 29 procent av arbetstiden. Det är dock viktigt att notera att tidsanvändningsundersökningens fokus är forskning. Därför inkluderas inte all administrativ och teknisk personal, utan endast de som har forskande eller undervisande arbetsuppgifter, eller som arbetar med direkt stöd till forskning.

Professorer ägnade i genomsnitt 13 procent av arbetstiden åt administration, medan motsvarande andel för lektorer och adjunkter var 11 procent. Meriteringsanställda och doktorander lägger en mindre del av sin arbetstid på administration – 4 respektive 3 procent av arbetstiden. Det innebär att, utöver den administrativa och tekniska personalen, är det personalgrupper med omfattande undervisningsansvar som står för en stor del av de administrativa uppgifterna.

Andelen av arbetstiden som ägnas åt administration har varit relativt stabil under de senaste åren. Personalen lade ungefär lika stor del av arbetstiden på administrativa arbetsuppgifter 2023 som de gjorde 2015. Inga förändringar för de olika personalgrupperna är statistiskt säkerställda.

Annan verksamhet

I genomsnitt ägnade personalen 4 procent av sin arbetstid åt expert- och förtroendeuppdrag. Professorer uppger att de lade 7 procent av arbetstiden på sådana uppdrag, vilket är mer än flera andra personalgrupper. Bland professorerna finns det också en skillnad mellan kvinnor och män. Kvinnor som är professorer ägnar en större andel av sin arbetstid åt expert- och förtroendeuppdrag än män som är professorer – 10 procent respektive 6 procent av arbetstiden. Detta kan delvis förklaras av den ojämna könsfördelningen bland professorer. Det relativt låga antalet kvinnor kan innebära en större efterfrågan på deras medverkan, exempelvis i styrelser, nämnder och beredningsgrupper.

Doktorander uppger att de ägnade 15 procent av sin arbetstid åt att delta i kurser eller utbildning inom den egna forskarutbildningen. Även andra personalgrupper uppger att de lade del av sin arbetstid på denna aktivitet. Troligen handlar det om felrapportering.

Omkring 7 procent av arbetstiden ägnades åt aktiviteter som inte ingår i övriga kategorier. Administrativ och teknisk personal uppger att de lade 20 procent av arbetstiden på sådan annan verksamhet.

Tabell 12. Antal årsverken och andel av arbetstiden som ägnas åt annat än undervisning respektive forskning per anställningskategori i procent 2023.

	Antal årsverken inom annan verksamhet	Andel av arbetstiden (%)			
		Administration vid sidan av egen forskning/undervisning	Expert- och förtroendeuppdrag inom ramen för anställningen/befattningen	Delta i utbildning/kurser inom egen forskarutbildning	Annan verksamhet
Totalt	12 339	12	4	4	7
Professorer	1 204	13	7	1	4
Meriteringsanställda	373	4	2	2	3
varav postdoktorer	246	3	2	2	2
varav biträdande lektorer och forskarassistenter	127	6	3	2	3
Lektorer	2 008	11	5	1	4
Adjunkter	1 158	11	5	2	7
Annan forskande och undervisande personal	859	8	4	1	6
Doktorander	1 989	3	1	15	2
Administrativ och teknisk personal	4 748	29	5	1	20

Avslutande diskussion

I den här rapporten har vi undersökt hur lärare, forskare och doktorander använder sin arbetstid och hur detta har förändrats över tid. Dessutom har vi analyserat vilka personalgrupper som utför undervisning respektive forskning vid svenska universitet och högskolor.

Hälften av arbetstiden ägnas åt forskning

Forskning är den enskilt största verksamheten vid svenska lärosäten. Det framgår både av de ekonomiska resurserna och hur personalen fördelar sin arbetstid. Knappt hälften av arbetstiden under 2023 ägnades åt forskning. Samtidigt lades omkring en fjärdedel av arbetstiden på undervisning. Resterande arbetstid – drygt en fjärdedel av arbetstiden – ägnades åt andra arbetsuppgifter än forskning och undervisning.

Olika personalgrupper inom högskolan har sin tyngdpunkt i olika delar av verksamheten. Lektorer, och särskilt adjunkter, lägger merparten av sin tid på undervisning på grundnivå och avancerad nivå. Meriteringsanställda, doktorander samt annan forskande och undervisande personal ägnar en betydande del av sin arbetstid åt forskning. Även professorer forskar i stor utsträckning, men ungefär hälften av deras arbetstid läggs på undervisning och andra arbetsuppgifter.

Skillnader i fördelning av arbetstid mellan forskningsämnesområden

Vi kan konstatera att det finns skillnader mellan olika forskningsämnesområden. Skillnaderna kan till stor del förklaras av tillgången till ekonomiska och personella resurser och hur mycket fokus som ligger på utbildning jämfört med forskning. Samhällsvetenskap och humaniora och konst är mer undervisningstunga områden, och personal inom dessa områden lägger mindre del av sin arbetstid på forskning jämfört med personal inom andra områden.

Antalet anställda vid högskolan har ökat över tid, men hur arbetstiden fördelas har i stort sett varit oförändrad. Mellan 2015 och 2023 ökade antalet anställda med 9 procent. Samtidigt visar resultaten från tidsanvändningsundersökningen att personalen under perioden har ägnat ungefär lika stor andel av sin arbetstid åt forskning, undervisning och andra arbetsuppgifter.

Även om personalens fördelning av arbetstid i princip varit oförändrad de senaste åren så finns det en viss förskjutning i vilka personalgrupper som utför vissa arbetsuppgifter. Adjunkterna står för en något mindre del av undervisningen jämfört med för några år sedan. En något större del av undervisningen utförs istället av personalgrupper med doktorsexamen, såsom professorer, lektorer och meriteringsanställda. Denna förändring innebär att förutsättningarna för forskningsanknytning i utbildningen har förbättrats.

När det gäller forskning vid universitet och högskolor står de meriteringsanställda för en större del av forskningen än tidigare. Det beror framför allt på att antalet postdoktorer, som räknas till meriteringsanställningar, har ökat.

Kvinnor och män fördelar arbetstiden på liknande sätt

Sammantaget ägnar sig män inom högskolan mer åt forskning än vad kvinnor gör. Under 2023 lade män 50 procent av sin arbetstid på forskning, medan motsvarande andel för kvinnor var 44 procent. I stället lade kvinnor mer tid på andra arbetsuppgifter än undervisning och forskning.

Den sammanlagda bilden hänger ihop med hur könsfördelningen ser ut i högskolan som helhet. Inom de flesta anställningskategorier i högskolan är könsfördelningen relativt jämn. Undantagen är professorer och den administrativa och tekniska personalen, vilka också är personalgrupper som lägger relativt stor respektive liten andel av arbetstiden på forskning. Under 2023 var drygt två tredjedelar av professorerna män, medan knappt en tredjedel var kvinnor. Bland den administrativa och tekniska personalen var kvinnorna i majoritet.

Resultaten från tidsanvändningsundersökningen visar att kvinnor och män inom samma anställningskategori generellt lägger lika stor del av arbetstiden på forskning, undervisning och andra arbetsuppgifter. Bland professorerna är den enda statistiskt säkerställda skillnaden att kvinnor ägnar en något större del av sin arbetstid åt expert- och förtroendeuppdrag än män. Eftersom det finns relativt få kvinnor som är professorer kan det innebära de belastas mer än männen för att uppnå en jämn könsfördelning i styrelser, nämnder och beredningsgrupper.

Arbetstiden som läggs på att söka forskningsfinansiering är stabil över tid

Forskningsbidragen utgör huvuddelen av den externa finansieringen och över tid har lärosätenas intäkter av forskningsbidrag ökat. Största delen av tillskotten i de senaste forsknings- och innovationspropositionerna har kanaliserats till lärosätena via forskningsråden. Forskningsbidrag är

medel som ofta utlyses i konkurrens och forskare vid svenska lärosäten ägnar del av sin arbetstid åt att skriva forskningsansökningar. Under 2023 ägnades knappt 2 000 årsverken åt att ansöka om medel för forskning, vilket motsvarar 4 procent av arbetstiden.

Även om forskningsbidragen har ökat över tid visar resultaten från tidsanvändningsundersökningen att antalet årsverken som ägnas åt ansökningar och den del av arbetstiden som läggs på att söka medel har varit relativt stabil. Undersökningen ger inget svar på varför, men möjliga delförklaringar kan vara att utlysningarna innehåller mer pengar och att projektbidragen löper under längre tid. Det skulle också kunna tyda på att forskarnas arbete med forskningsansökningar har blivit effektivare.

Förutom professorer är det personalgrupper som befinner sig tidigt i forskarkarriären eller i större utsträckning har tidsbegränsade anställningar som lägger störst del av sin arbetstid på att ansöka om forskningsmedel, såsom meriteringsanställda. Enligt tidsanvändningsundersökningen ägnade dessa grupper omkring 8 procent av sin arbetstid åt att söka forskningsfinansiering.

Administrativa arbetsuppgifter tar ungefär lika mycket tid som tidigare

Frågan om lärosätenas administrativa börda har varit aktuell under de senaste åren. De statliga universiteten och högskolornas administrativa börda har kartlagts och analyserats av myndigheter i olika regeringsuppdrag. UKÄ har kartlagt utvärderingars inverkan på den administrativa bördan och Statskontoret har analyserat konsekvenserna av de administrativa uppgifter som lärosätena är skyldiga att utföra till följd av generella regelverk och regeringsbeslut för statliga förvaltningsmyndigheter.⁸

Resultaten från undersökningen tyder på att administrativa arbetsuppgifter tar ungefär samma tid i anspråk nu som för några år sedan för den forskande och undervisande personalen. Förutom den administrativa och tekniska personalen är det personalgrupper som undervisar mycket som ägnar mest tid åt administration. Samtidigt bör resultaten tolkas med viss försiktighet, både eftersom inte alla personalgrupper inom högskolan omfattas av undersökningen och för att alla urvalsundersökningar är förknippade med viss osäkerhet.

⁸ UKÄ (2024), *Utvärderingars inverkan på den administrativa bördan i högskolesektorn – En kartläggning* (2024:34) och Statskontoret (2025), *Generella regelverk för förvaltningsmyndigheter – Konsekvenser för universitet och högskolor* (2025:11).

Högskolans personal arbetar i genomsnitt mer än heltid

Många av de anställda i högskolan arbetar mer än heltid. Bland de heltidsarbetande var genomsnittsarbetstiden 43 timmar i veckan under 2023. Det innebär att lärosätena får fler årsverken utförda än de betalar för. Flest timmar i veckan arbetar professorerna – 48 timmar. Även flera andra personalgrupper, till exempel biträdande lektorer, forskarassistenter och lektorer uppgav i undersökningen att de under en genomsnittlig arbetsvecka arbetade betydligt mer än ordinarie arbetstid. Sammantaget pekar resultaten på att en karriär inom högskolan ofta präglas av hög arbetsbelastning.

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

